

John McAnulty

Nya vänsterpartier i Europa – en bokrecension

20 januari 2012

Daniel Bensaïd, Alda Sousa, Alan Thornett m fl, *New Parties of the left: Experiences from Europe* – Resistance Books, London 2011

Idén att finna metoder för att kunna bygga nya breda radikala vänsterpartier har diskuterats alltsedan 1990-talet. Det har också gjorts många försök att omsätta idéerna i praktiken, med användning av olika metoder och organisationsformer. De flesta av dessa försök har dock inte varit särskilt lyckade.

Den recension som vi här återger handlar om en bok som försöker summera erfarenheterna från många av de försök som i Europa gjorts att bilda nya vänsterpartier. Den är kritisk, dvs. recensenten anser att flesta försöken har varit ganska misslyckade, i synnerhet med tanke på de förhoppningar som man hyst om desamma.

Se även artikelsamlingen [Att bygga ett nytt arbetarparti: Exemplet Arbetarlistan: Upp som en sol...](#) som redovisar det svenska försöket (1990-91) att bygga ett nytt vänsterparti och som snabbt bröt samman.

För mer detaljer om andra försök att bygga nya vänsterpartier i Europa, se avdelningen ”Europa i kris” i [Aktuella frågor](#) (sammanställning av artiklar). Där finns t ex flera artiklar om det franska *Nouveau Parti Anticapitaliste*, NPA, som bildades 2009, och som efter inledande framgångar snart fick stora problem.

MF 21/4 2013

Jag har en unik kvalifikation för att recensera denna bok. För 28 år sedan var jag på Irland med om vad som nu skulle kallas en omgruppering inom vänstern. I likhet med många av bokens fallstudier ledde det till nederlag – i det här fallet nederlag för de irländska hungerstrejkerna.

Massaktiviteten på gatorna befann sig på nedgång. Många små socialistiska, feministiska, fackliga och aktivistgrupper försvann. Däremot upplevde *Sinn Fein* en avsevärd tillväxt och betydande framgångar i val.

Det var mot den bakgrunden som en grupp inom ledningen för Fjärde internationalens irländska sektion, som då hette *People's Democracy*, med stöd av ledningen för Fjärde internationalen föreslog att vi skulle göra som många inom den republikanska vänstern och aktivistgrupperna och ansluta oss till *Sinn Fein*.

Det var en mycket långtgående version av vänsterenhet. Trots all radikal retorik var *Sinn Fein* inte någon socialistisk organisation. Dess valprogram liknade borgerlig nationalism och siktade på en uppgörelse med den brittiska imperialismen. Och inte nog med det, *Sinn Fein* hade heller ingen fungerande inre demokrati och politiska strömningar tilläts inte.

Vad som föreslogs var därför inte entrism¹ eller byggande av en strömning för att kämpa för socialism – det handlade bara om att gå in. Majoriteten inom vår organisation betecknade detta som likvidering och organisationen splittrades. De som gick med i *Sinn Fein* gick tvärt åt höger och få av dem är politiskt aktiva idag. *Sinn Fein* självt är nu en helt igenom borgerligt nationalistisk organisation, medlem av en kolonial regering som bedriver stark åtstramningspolitik mot arbetarna. Ändå händer det att de finns med i sammanhang, där Fjärde internationalen är organisatör.

Ett utrymme till vänster?

I detta avseende ger denna bok en intensiv känsla av *déjà vu*. Mer än en marxistisk analys förlitar den sig på rapporter. I den mån rapporterna baseras på analys är analysen flyktig och långt ifrån övertygande.

Flera av bidragen är oerhört irriterande så till vida som de verkar utgöra en del av revolutionärt socialistisk argumentation, men som vid närmare betraktande lämnar efter sig en dimma av oklarhet. Gör författarna sig skyldiga till medvetet bedrägeri, där en ganska utsliten parlamentarism och reformism kläs i ett slags tillyxad marxism. Eller klarar de själva inte av att skilja på reform och revolution?

Oklarheten är oundviklig eftersom denna bok handlar om organisationer och förändringar i mandat. Den handlar inte om arbetarklassen och klasskampens utveckling, utan snarare om att ge klassen parlamentarisk representation. Detta är en betydelsefull distinktion. Av skildringen framgår tämligen klart att det program den trotskistiska rörelsen utvecklat inte utgör någon grund för att skaffa sig valda representanter. Ett revolutionärt program innebär ett hinder för valframgångar och i de svagare bidragen i boken är den aspekten helt borta.

De antaganden de olika redogörelserna baseras på presenteras på några rader på sidan 11 av Fred Leplat. Kapitalisternas offensiv mot arbetarklassen plus Sovjetunionens fall innebar att socialdemokratin och stalinistiska partier gått åt höger, vilket lämnat ett utrymme till vänster om socialdemokratin. Olika vänstergrupper kan inte fylla detta utrymme. Nya breda och pluralistiska partier behövs.

Den hållningen är trovärdig bara när det gäller organisatoriska termer. I klasstermer är den svår att motivera. Arbetarklassen har lidit avsevärda nederlag och Sovjetunionens fall var ett uppsplitande nederlag. Under de omständigheterna retirerar arbetarna och deras organisationer går åt höger. Frågan för revolutionärerna blir då att slå vakt om sina organisationer och det politiska programmet.

Genom att tro på något vänsterutrymme avskilt från klassens allmänna reträtt och att ett pluralistiskt parti blir nödvändigt för att inta detta utrymme ställer sig medarbetarna i denna bok uppgifter som är diametralt motsatta de historiska uppgifter revolutionärer haft. I huvudparten av fallstudierna leder det till att man gör sig av med programmet och upplöser organisationen.

Försöken att förklara detta projekt hamnar genast i svårigheter när Bertil Videt i sin introduktion försöker definiera omgrupperingen genom att använda sig av dokument från Fjärde internationalens fjortonde världskongress 1995. Vi stöter där omedelbart på ett problem som är genomgående för hela boken – en dimma av motsägelsefulla definitioner och formuleringar som gör läsaren förvirrad.

---

¹ Med *entrism* åsyftas en taktik där en politisk organisation helt eller delvis går med i en annan (större) organisation för där försöka påverka politiken och vinna sympati för den egna politiska inriktningen. Begreppet myntades då de franska trotskisterna 1934 gick med i franska socialistpartiet.

Dokumentet från 1995 jämför omgruppering med ”fragment ... som bryter med socialdemokratisk politik om delat ansvar för den ekonomiska krisen”. Några rader längre ner skriver författaren att (fragmenten) måste bryta med socialdemokratisk politik. (sid. 14)

Att bryta med någon specifik del av socialdemokratisk politik är uppenbart inte samma sak som att bryta med socialdemokratin och därför blir det oklart vad som krävs av dem som ska ingå i omgrupperingen. Det är mycket klarare vad som krävs av medlemmar av Fjärde internationalen – sammanslagningar kommer att göras deras program överflödigt.

Om det råder några tvivel om detta klarnar frågan genom hänvisningarna till det brasilianska arbetarpartiet, PT, som förebild. Kritiker har uppfattat det som en katastrof att trotskister suttit i den kapitalistiska regering Lula lett, något som understreks av decimeringen av Fjärde internationalens sektion i Brasilien, men 2011 framhålls dessa erfarenheter som efterföljansvärda.

I varje fall tillkännager Videt obekymrat att olika omgrupperingar kräver olika former och lägger fram en lista – ett sammelsurium av olika organisationer, av vilka en del är nedlagda och andra har klart socialdemokratisk karaktär. Han slutar med NPA i Frankrike – ett parti som ”omgrupperades” med sin egen periferi.

Det står klart att begreppet omgruppering är ytterst suspekt som motivering till att sektioner inom Fjärde internationalen gått in i dessa grupper. Även om man anstränger sig är det svårt att hitta någon klassanalys i boken. Man börjar misstänka att Bertil Videt saknar det politiska perspektiv som skulle bidra till något klagörande, när han skriver följande:

”Oavsett vad skälet var förde de socialdemokratiska ledningarna inte någon klar vänsterpolitik” (sid. 16). När väntade sig marxister att socialdemokratiska regeringar skulle bedriva vänsterpolitik?

Artikeln dyker därefter ner i tabeller om valresultat och medlemskap som blir ytterst meningslösa i brist på någon klar definition av omgrupperingspartiernas karaktär och slutar med ett hurtigt konstaterande att historien ännu inte är färdigskriven.

Frankrike: ”ett fält av instabila krafter”

Framlidne Daniel Bensaïd tillför en hel del stilistiskt utan att ha något mer klargörande att komma med. (Utrymmet till vänster om socialdemokratin) är inte tomt, utan ”ett fält av instabila krafter” (sid. 32), som drar åt vänster och åt höger. Detta ger två ”möjligheter” att klassificera de nya partierna. En sådan utgörs av *Die Linke* i Tyskland som siktar på att utöva påtryckningar på socialdemokratin, den andra av NPA i Frankrike där syftet är att skapa ”ett verkligt strategiskt alternativ till ljummen socialliberalism”.

Åter blir det bara förvirrande. Om det finns instabila krafter skulle de verka både innanför och utanför partierna. Breda partier skulle då inkludera alla dessa strömningar, vilket NPA senare också gjorde, och därför finns inte någon fundamental skillnad mellan de båda. Partier representerar olika sociala krafter om de har olika program, men vad är ”ett verkligt strategiskt alternativ till ljummen socialliberalism” om inte en rad plattityder? (sid. 34) Uppenbarligen handlar det inte om det trotskistiska programmet för det enda grundandet av NPA med säkerhet lett till är att LCR [*Ligue communiste révolutionnaire*] och dess revolutionära program inte längre existerar.

Bensaïds bidrag följs av ett av Alain Krivine. Han radar upp exempel ur fransk historia under andra världskriget utan några större försök till förklaring. I likhet med Bensaïd ägnar han stor uppmärksamhet åt socialist- och kommunistpartiet i Frankrike och åt valstrategi under bedyranden om att NPA kommer att utgöra en pol mot reformismen.

Krivine får det lite svårt när han kommer in på internationalism. LCR var en sektion inom Fjärde internationalen. Det är inte NPA och är heller inte tänkt att bli det. De som var medlemmar av LCR förblir enskilda medlemmar av Internationalen, men arbetar inte som tendens för att NPA också ska bli det. Detta motiveras med tal om en icke existerande Femte international, som Fjärde internationalen och dess historiska program uppenbarligen inte har något att göra med.

Den mest häpnadsväckande är kanske Alain Krivines erkännande att de franska erfarenheterna inte kommer att stå som någon förebild (sid. 50). Ledningen för LCR var de som med störst entusiasm arbetade med ”utrymme till vänster”-modellen och ägnade årtal åt att försöka skapa allianser med vänsterfraktioner inom kommunistpartiet. Socialistpartiet hade blivit fullkomligt absorberat av borgerliga åtstramningsprogram.

Lyckligtvis rasade inte LCR ihop åt höger. I stället upplöste man organisationen, övergav sitt program och gick samman med den egna periferin och andra små trotskistiska grupper – en strategi som majoriteten inom Fjärde internationalen såg som antitesen till ”breda vänster”-strategin. Detta utgör en ny sorts politik. En utanförstående observatör får förlåtas om han tror att kamraterna kort och gott övergett det politiska programmets vapen och befinner sig på vild flykt inför kapitalets ideologiska offensiv.

Varje studie av franska redogörelser för hur NPA bildades bör lägga märke till att man gärna glömmer något viktigt: LCR:s uppmaning till en röst på Chirac, den franska imperialismens företrädare, mot yttersta högerns Le Pen [i presidentvalet 2002]. Detta var inget misstag. Det var ett brott som antyder att många inom ledningen för LCR gått över till politiskt taktiska överväganden, där de inte längre förmådde urskilja lärdomarna från arbetarklassens historia.

Vänsterenhet i Danmark

I motsats till detta är Michael Voss´ redogörelse för utvecklingen av den Röd-Gröna alliansen (RGA) i Danmark anmärkningsvärt detaljerad och ärlig. Följden blir att det står omedelbart klart att det inte handlade om någon mekanism för att ta sig in i ett vänsterutrymme, utan snarare om kamp för att överleva mitt i uppsplittring och reträtt och vid en tidpunkt då arbetarna var passiva eller bara sporadiskt aktiva.

De frågor som tas upp handlar om organisatoriska överväganden, parlamentarisk representation och som resultat ett minimiprogram som bygger på konsensus. Som Michael Voss själv medger, strider dessa villkor – i själva verket ett slags folkfront – mot politiska diskussioner och skolning.

En följd var Asmaa-fallet (sid. 66), där den Röd-Gröna alliansen försvarade en muslimsk RGA-kandidat mot attacker från högern, utan att inse att de reaktionära åsikter hon själv stod för borde ha hindrat henne från att bli medlem.

RGA står inför en ny utmaning när Danmark styrs av en socialdemokratisk koalitionsregering. Delar av RGA argumenterar för nödvändigheten av att försvara

regeringen – i praktiken innebär detta att stödja åtstramningspolitik mot arbetarna. Delar av RGA har redan gått åt höger kommunalt och infört åtstramningspolitik.

SAP, Fjärde internationalens danska sektion, har en uppenbar vilja att förhindra denna omsvängning. Att man under många år avstått från att lägga fram ett revolutionärt program gör det nu så mycket svårare att driva denna kamp framåt. Även om man kan uppskatta Michael Voss´ relativt rättframma skildring och att han medger att rörelsen i riktning mot socialdemokratien utgör en reell fara, går det bara att misströsta när han sammanfattar med att uppmana till att fortsätta som om inget hänt och med SAP som en lojal opposition inom alliansen.

Vänsterenhet och RESPECT i Storbritannien

Det brittiska bidraget, av Alan Thornett och John Lister, är ett annat detaljerat och noggrant försök att redogöra för försöken att bygga ett nytt parti – för detaljerat skulle kanske en del säga när de plogar sig igenom en alfabetssoppa av brittiska vänstergrupper och deras frontorganisationer. De står för en betydande förändring av formuleringarna i förhållande till de tidigare rapporterna – här ska partiet bestå av (revolutionärer) och ”folk med socialdemokratisk bakgrund”. Inga upplysningar ges om behovet av en brytning med socialdemokratien.

Författarna reproducerar koncist det centrala problemet med boken. De slår fast att behovet av ”pluralistiska” partier funnits i 20 år – ändå är vänstern, där en betydande del engagerat sig för vänsterenhet, ”svagare än på många år” (sid. 75).

Hur kommer det sig? Det klarar artikeln inte av att förklara. Åter blir det en redogörelse för organisationer och val. De enorma förändringarna i klasskampen lyser i stort med sin frånvaro. Det gör också det politiska program vänsterenheten ska bygga på. Det förefaller som om enhet i sig utgör politiken.

Mest förvirrande blir det i skildringen av *RESPECT*-koalitionen. Allt som sägs om dess grundningsprogram är att ”det socialistiska innehållet var starkt nog för att utgöra ett alternativ till *New Labour* och brett nog för att skapa en större koalition”. ”Det ersatte ... ett antikapitalistiskt parti med ett som var mer socialdemokratiskt (åtminstone vad gäller de viktigaste delarna ...)”, ”det innebar en högervidning ...”, ”det kunde nå ... muslimska aktivister”, ”delar av vänstern tog avstånd från det som en folkfront” (sid. 87).

Därefter räknas några valframgångar upp. Innebär de att man löst den politiska debatten om den nya organisationens karaktär? Vi får därefter en redogörelse för hur *Socialist Resistance* agerade inom *RESPECT*. Det gick ut på uppmaningar om en demokratisering av rörelsen och att bygga en partistruktur. Åter verkar enheten vara tillräckligt som program utan några direkta diskussioner om de uppgifter arbetarklassen står inför.

Inriktningen på organisationsfrågan kopplas till en anmärkningsvärt vördnadsfull attityd gentemot fackföreningsbyråkratin och en artig syn på *New Labour*. Fackföreningsledarna ses som ”motvilliga” att motsätta sig labourpartiet (sid. 84) eller i stort sett passiva inför åtstramningarna (sid. 100). *New Labour* betecknas som ”ineffektivt och försiktigt”. Märkligt undanlidande ord om ett parti som går in för åtstramningar och en byråkrati inriktad på att återge regeringsmakten till detta parti.

Kamraterna går igenom den utdragna förfallsprocessen inom *RESPECT*, som kom att domineras av händelser som George Galloways framträdande på en pratshow i tv och strid om demokratin mellan Galloway och *Socialist Workers Party*[SWP], där båda

parter tycks ha agerat ohederligt. Ingen diskussion förs om nya partiers tendens att producera kändisar som ledare och bortom alla demokratisk kontroll.

De diskuterar grupper som *Scottish Socialist Party*, *No2EU* och *TUSC*. Åter handlar kritiken om demokrati och organisationsfrågor. *No2EU* fick kritik för att anpassa sig till engelsk chauvinism. Stämde detta? Anpassade sig *Scottish Socialist Party* till skotsk nationalism? Fanns det några politiska orsaker till misslyckandet för dessa båda organisationer? Det får vi inte veta.

Artikeln avslutas med ännu en maning om ett demokratiskt parti. Enhet blir självändamål. Tanken om att enhet kräver ett mål och att det målet är arbetarklassens program – det är helt frånvarande.

Die Linke i Tyskland: Behovet av en strategi för uttåg

I sin genomgång av utvecklingen inom tyska *Die Linke* förser Klaus Engert oss med övergången från teori till praktik. Teorin om ett utrymme till vänster om socialdemokratin prövas och befinns icke existerande.

Socialdemokraterna i Tyskland gick verkligen till höger med en rad angrepp på arbetarklassen och initiativ för att öka utrymmet för tysk imperialism och tysk militarism.

Som Klaus Engert erkänner berodde detta delvis på tyska socialisters första experiment med ”ett utrymme till vänster” – bildandet av det gröna partiet. Det ledde till en koalitionsregering, massiv offensiv mot arbetarna och att de Gröna rasade samman. Många av de socialister som lett experimentet fortsatte den högerkurs som ny vänsterretoriken kunnat skymma.

Utan att låta sig avskräckas tog tyska socialister itu med samma experiment på nytt. Och i detta fall, när socialdemokraterna lade fram nyliberala förslag, uppstod ett politiskt utrymme. Dessvärre var det inte något utrymme som pekade i någon särskild riktning. Med bas inom lägre skikt av fackföreningsbyråkratin och en politisk hållning som sträckte sig från socialism till socialdemokrati och kristdemokrater hade den nya formationen, *WSWG*, många av de kännetecken vi stött på i tidigare kapitel (sid. 105).

Enhet sattes före programmet, valkampanjer och parlamentarisk aktivitet före politik och agerande från arbetarklassen.

Dessa tendenser fortsatte när *WSWG* gick vidare till sammanslagning med de forna (en del av dem inte så värst forna) stalinisterna från det styrande partiet i Östtyskland och bildade *Die Linke*.

Die Linke har blivit ett stort parti, vilket Klaus Engert intygar, men kommunalt och regionalt är skillnaden liten mot andra borgerliga partier. Verksamheten går ut på valkampanjer och parlamentariskt agerande, programmet är socialdemokratiskt, medlemmarna utgör en blandning av reformister och opportunisterna. Det lilla socialistiska skikt som arbetar för att agera vid sidan av parlamentet och stödja arbetarklassens egen organisering avfärdades av Gregor Gysi (tidigare socialistledare) med orden: ”alla partier har sina tio procent av stollar” (sid. 109).

Det nya partiet drivs därför inte av breda sociala rörelser eller någon radikal massrörelse. Det går inte åt vänster utan har kort och gott bara ockuperat den tomma plats socialdemokraterna lämnat efter sig (sid. 113).

Under dessa omständigheter är det knappast förvånande att socialister ställer sig frågan om *Die Linke* är ett hinder för en socialistisk politik (sid. 114). Författaren ser

ett akut behov av att vänstern inom *Die Linke* utformar en gemensam radikal strategi (sid. 114) och även formulerar en strategi för uttåg.

En märklig situation att ha hamnat i efter decenniernas jakt på nytt utrymme för vänstern!

Rifondazione i Italien: "Vad har vi gjort för att förtjäna allt detta?"

Rapporten om italienska *Rifondazione* utgör en nyckelartikel. Inget utgör ett sådant test för en modell som förstörelse och som Salvatore Cannavo öppenhjärtigt medger i inledningen, under rubriken "Vad har vi gjort för att förtjäna allt detta?", var sammanbrottet för *Rifondazione* och vidden av det bakslag det ledde till sannerligen av episk omfattning.

Olyckligtvis är artikeln mer reportage än analys eller förklaring. Språket är snarast poetiskt vilket blir tämligen förvirrande – "en surfande politisk linje" (sid. 125) i stället för det mer tekniska begreppet opportunism. Den största svagheten i artikeln är att den är skriven ur organisationens perspektiv i stället för arbetarklassens eller något politiskt program.

Dessa brister gör att det blir svårt att hänga med, trots den kronologi som Dave Kellaway bidragit med i en bilaga (sid. 145).

Några orsaker till att *Rifondazione* kollapsade är emellertid mycket uppenbara och räknas också upp av Salvatore Cannavo:

Oförmåga att reda ut det stalinistiska förflutna inom majoriteten av organisationen.

Opportunism

Förtröstan på parlamentariska former

Avskildhet från arbetarkampen

Beroende av kändisskap bland ledare som agerar vid sidan av medlemmarna (jfr George Galloway inom RESPECT).

Vi blir upplysta om svagheterna men får ingen förklaring till hur de uppstått, ingen redovisning av någon konsekvent opposition och alternativet, när det dyker upp, framstår som ganska oklart. Det borde ha förekommit mobilisering på antikapitalistisk grund. Det borde ha ägt rum breda diskussioner om idéerna hos ett brett spektrum av marxistiska tänkare (sid. 139). En ny klasskampsrörelse bör byggas upp. Vi borde bygga ett vänsterparti som förenar radikal socialdemokrati med revolutionär socialism (sid. 144). Var det inte det som låg bakom att *Rifondazione* en gång startades?

Redogörelsen är inte fullständig. Kamraterna inom oppositionen tog inte strid med ledningen för *Rifondazione*, i stället gick de åt andra hållet och röstade för imperialistiska krigskrediter. Efter att ha dragit sig undan vill de nu köra filmen en gång till. De är överens om att en lång kamp förestår, men tycks inte tänka på att första steget för trotskister kunde vara att hävda sitt eget program.

Vänsterblocket i Portugal: Bortom tilldragelsernas horisont

Två redogörelser återfinns om Vänsterblocket i Portugal. I den första intervjuas Francisco Louca av Miguel Romero från den spanska tidskriften *Viento Sur*.

I sin introduktion broderar Romero på den magra teorin om "utrymme till vänster om socialdemokratin". Det är ett rörligt utrymme – och inte alltid i rätt riktning. Organisationer som *Scottish Socialist Party*, *RESPECT* och *Rifondazione* har "snubblat". Det bekymrar föga. Vi tänker ägna oss åt framgångarna.

Hur motiverar Romero att man bortser från 50 procent av det som inte stöder hans uppfattning?

”Vi är inte intresserade av ideologiska frågor ... Det som tilltalar oss mest är de olika, eller rent av motstridiga, alternativ som växer fram ... Det är ett bra vaccin mot ’modeller’.”
(sid. 149)

Vi hamnar i ett mystiskt Alice i Underlandet, där Romero utesluter alla möjligheter till förnuftig diskussion. Saker och ting betyder vad han vill att de ska betyda.

Han får hård konkurrens av Francisco Louca, som kommer med en blandning av administrativa detaljer och poesi:

”På något sätt fyllde vi ett utrymme som inte fanns, ett politiskt utrymme som dittills varit okänt” (sid. 155)

Utrymmet blir lite lättare att känna igen när vi får veta att blocket ställt sig bakom en medlem av socialistpartiet i presidentvalet (sid. 163).

Louca gör klart att blocket inte har något internationalistiskt perspektiv:

”Ett socialistiskt program skulle i dag med säkerhet strypas av EU. En aktiv socialistisk politik måste ta itu med EU:s institutioner och omvandla villkoren för europeisk politik”
(sid. 162).

Detta ”utrymme som var okänt” är nu fullständigt identifierbart. Det handlar om den mest genomskinliga och omedvetna reformism, spetsad med nationalism. Tanken på att arbetarklassen skulle kunna organisera klasskampen oberoende av EU:s institutioner är kort och gott orimlig för Francisco, precis som tanken att nationalstaten som sådan utformats för att hindra arbetarna från att komma till makten.

Om Miguel och Francisco inte skulle vara övertygande nog förses vi med ytterligare en organisatorisk redogörelse av Alda Sousa och Jorge Costa. Ett kort Frågor&Svar följs av Sousas kronologi.

Där får vi veta att ”uppfattningen att de flesta kraven bara kan förverkligas under socialismen kan visa sig farlig och avmobiliserande” (sid. 179).

Mest talande av allt är Blockets svar på räddningspaketet för bankerna:

En offentlig utredning om skuldfrågan

Omförhandling av skulderna

Skattesmitarna får stå för räddningspaketet för bankerna

Det hela slutar alltså med ett program med uppbackning av fackföreningsbyråkrater över hela Europa. Arbetarna ska inte avvisa skulderna. De bör försöka hitta ett mer rättvist sätt att betala dem på.

Till skillnad från kamraterna i *Die Linke* ser representanterna för Blocket inget skäl till någon uttågsstrategi. De har gått bortom tilldragelsernas horisont och hamnat i socialdemokratins svarta hål.

Fjärde internationalens roll och uppgifter: tungomålstalande

Boken avslutas med den text om Fjärde internationalens roll och uppgifter, som antogs vid kongressen 2010. Denna deklaration berörs bara helt kort, men det finns vissa saker att säga ändå.

Det är en deklaration som inte har mycket att komma med, men som kompenserar denna brist med att tala i tungor.

Omedelbart efter finanskrisen är deklARATIONEN renons på varje form av förklaring till eller analys av kapitalismens kris. På de första raderna rör man till det och sammanblandar kapitalets kris med miljökrisen och krisen för patriarkatet. Denna röra är mindre relaterad till arbetarklassen än till ”de folkliga klasserna” (sid. 187).

För den som befinner sig på något som helst avstånd från Fjärde internationalens ledning är huvudtexten obegriplig. I brist på något klart uttalande från arbetarklassen som revolutionens subjekt får vi ett slags kommittérotvältska som klumpar ihop antikapitalistiska, feministiska, ekologiska, transsexuella, nationalistiska och demokratiska rörelser. Mycket av språkbruket är hämtat från antiglobaliseringsrörelsen och internationella sociala forum.

Dessa rörelser, oavsett starka och svaga sidor, var uttalat rörelser utanför arbetarklassen och spelar nu en perifer roll. Konvulsionerna efter finanskrisen visar att arbetarklassen är på väg att inta scenen, även om det ännu inte sker som klass för sig med eget program och självständiga organisationsformer. I det sammanhanget är texten om Fjärde internationalens roll och uppgifter helt otillräcklig.

Man får vada länge genom texten för att finna den politiska linje om breda antikapitalistiska partier, som är ämnet för boken, och om vidhängande fråga om Fjärde internationalen. De formuleringar som då presenteras är näst intill oläsbara – mer poetiskt dunkel som verkar utformat för att fördunkla och släta över politiska motsättningar.

Vad betyder det när det står att ”inom vänsterreformistiska partier ... bygger vi antikapitalistiska tendenser med koppling till sociala proteströrelser”? (sid. 194) Vad är ”en antikapitalistisk, internationalistisk, ekologisk och feministisk vänster” för något? (sid. 194) Eller ”En vänster ... som inte kan styra med de politiska institutioner den vill bryta med” (ibid.), och ”En pluralistisk vänster med rötter i sociala proteströrelser och på arbetsplatser” (ibid.).

I dokumentet heter det: ”Byggandet av breda antikapitalistiska partier är det svar vi för närvarande ger på krisen inom arbetarrörelsen och vänstern” (sid. 195). Vad är vänstern till skillnad från arbetarna? Om detta är det svar vi har att erbjuda arbetarklassen, varför görs då inget bokslut över de partier som redan byggts?

I detta sammanhang förklaras Internationalens roll på följande sätt: ”Vi måste diskutera hur Fjärde internationalen ska stärkas och förändras för att den ska bli ett effektivt redskap för perspektivet på en ny internationell gruppering” (sid. 197). Med andra ord måste vi bygga Fjärde internationalen för att göra oss kvitt den.

Det går att bringa reda i denna oreda när vi konstaterar vad som saknas. Dvs ett revolutionärt program. När detta saknas blir bedyranden om att tillämpa enhetsfrontspolitik (sid. 198) – där revolutionärer kan gå samman med andra samtidigt som man fortsätter att lyfta fram sitt eget program – meningslösa.

Avslutning

De nya partier det talas om liknar folkfrontsorganisationer, stalinisternas favoriter, där revolutionär politik undertrycks i enhetens namn. Det program som presenteras är det mest minimala av minimiprogram: Nej till koalitioner med kapitalistiska regeringar, progressiva ståndpunkter i samhällsfrågor.

För en del sektioner inom brittiska *RESPECT* var den andra delen frivillig, där man gick en hel del på tå kring traditionell muslimsk fientlighet mot gaykulturen. Kravet på att inte ingå några koalitioner är skrottretande. Mången reformistisk strömning är

emot koalitioner tills de blir erbjudna en ministerpost. Under alla omständigheter bör deras gestikulerande i parlamentet sättas i relation till den skada de gör i verkligheten på gator, i fackföreningar och på arbetsplatser. En rörelse som har detta som centralt krav är redan fången under parlamentarisk reformism.

Boken lägger fram en tes: Det finns ett utrymme till vänster och socialdemokratin som kan fyllas av breda masspartier. Man granskar sex fallstudier. I två fall, *RESPECT* och *Rifondazione*, har projektet ”snubblat” och organisationerna fallit samman. I tre fall har partierna haft framgångar i val. Vad gäller klassens självorganisering är framgången mer tveksam. I det danska fallet medger författaren, Michael Voss, att det finns en dragning till socialdemokratin men han föreslår ingen förändring av trotskisternas inriktning. Klaus Engert letar efter en nödutgång från *Die Linke* i Tyskland. Kamraterna i Vänsterblocket i Portugal har samma problem men ser inget behov av någon nödutgång. Frågan om NPA i Frankrike är olöst. Allt som går att säga är att det gamla LCR:s program inte längre gäller och att den organisationen, skrämnd av decenniernas ansträngningar utan att ha funnit något ”utrymme till vänster om socialdemokratin”, upplöstes i sin egen periferi med tillskott av några mindre trotskistiska grupper.

2010 förkunnade Fjärde internationalen att en central uppgift bestod i att bilda breda masspartier, men man gör ingen värdering av de partier som verkligen existerar och heller ingen analys av kapitalismens kris eller säger heller inget om de uppgifter arbetarklassen står inför.

Finns något alternativ till ”utrymme till vänster om socialdemokratin”-modellen? Standardsvaret är att det verkligen handlar om en lång period av tillbakagång för arbetarklassen och att den socialistiska rörelsen är uppbunden till detta. Det politiska uttrycket blir likvidering av rörelsen – medlemmar som överger arbetarklassens program för att anta ståndpunkter som gör det möjligt att skaffa sig en bas i vissa sociala skikt.

I ett antal fall handlar det om en medveten process – som när Miguel Romero avvisar ”ideologi” och ”modeller”. Då blir heller inte mycket till diskussion möjlig. I andra fall är processen omedveten och kommer till uttryck i satsningar på organisationsfrågor och taktik där programmet utelämnas. Andra kamrater fortsätter att stå fast vid Internationalens historiska program men mera i känslomässiga termer och förhållningssätt än som vägledning till handling.

Våra egna erfarenheter på Irland är att det inte gett oss några nyrekryteringar att föra fram ett socialistiskt program. Vi är i själva verket rätt isolerade. Vad det betytt är att det gjorts att vi kunnat överleva som en organisation av revolutionära socialister, i stånd att analysera klasskampens utveckling och gynna den socialistiska revolutionens sak. Vi tror fortfarande att detta programs överlevnad, och att en grupp kamrater är organiserade kring det, utgör en historisk landvinning som inte lättvindigt får uppges.

Enligt min uppfattning är detta vägen framåt. Arbetarklassens program består av de politiska uppgifter arbetarna måste ta itu med för att göra sig gällande. Revolutionära socialister kan bygga på marxistisk teori och klasskampens historia för att försöka tydliggöra dessa uppgifter. Vi får inte närma oss denna uppgift som någon fraktionsstrid inom Fjärde internationalen. Det är en uppgift för var och en. Må de som är villiga till detta kliva fram.

Översättning: Björn Erik Rosin